

Онлайн-опитування щодо поширеності та частоти вживання окремих наркотичних і психотропних речовин в Україні – 2023

ЗМІСТ

Передумови	2
Учасники опитування	2
Вживання наркотиків.....	4
<i>ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ</i>	4
<i>ВПРОДОВЖ ОСТАННІХ 12 МІСЯЦІВ</i>	6
<i>ВПРОДОВЖ ОСТАННІХ 30 ДНІВ</i>	8
Вживання кількох речовин	10
Зміни у вживанні наркотиків та топ-5 речовин.....	10
<i>Канабіс</i>	11
<i>МДМА/Екстазі</i>	12
<i>Галюциногени</i>	13
<i>Амфетамін</i>	14
<i>Кокаїн</i>	15
Мотивація вживання наркотиків	16
Місця вживання наркотиків	17
Негативні наслідки вживання наркотиків	18
Ключові результати та висновки.....	19
Спостереження, зауваження, обмеження	20

Передумови

Зважаючи на те, що через війну, яка триває в Україні, понад 12 мільйонів людей стали вимушеними переселенцями, [онлайн-опитування](#), на відміну від методу особистого інтерв'ю, було єдиним способом отримати дані без суттєвих витрат задля кращого розуміння впливу наркотичних речовин на населення та систему охорони здоров'я у складних умовах, які спричиняють різні соціальні, економічні та психологічні наслідки. Зібрані дані допоможуть виявити зміни і тенденції у вживанні наркотиків населенням України, а також сприятимуть розробці ефективних стратегій профілактики та лікування.

Цілі

- Оцінити поширеність та особливості вживання наркотиків серед різних демографічних груп в Україні, а також зміни у їх вживанні за останній рік.
- Визначити причини та мотивації вживання наркотиків, а також дослідити вплив війни на доступність та розповсюдження наркотиків.
- Сприяти кращому розумінню проблем, пов'язаних з наркотиками, та стимулювати розробку цільових ініціатив для вирішення цих проблем, з якими стикаються люди та громади, що постраждали від війни.
- Мотивувати відповідальні органи влади та громадські організації розробити рекомендації щодо вирішення проблем, пов'язаних з наркотиками, та впровадження стратегій зменшення шкоди під час конфлікту, з урахуванням даних, отриманих під час опитування.

Часові рамки

Анонімне онлайн-опитування щодо вживання наркотиків було проведене [Інститутом психіатрії, судово-психіатричної експертизи та моніторингу наркотиків МОЗ України](#) за підтримки [Європейського моніторингового центру з наркотиків та наркотичної залежності](#) у червні 2023 року (з 05 по 25 червня).

Вибірка

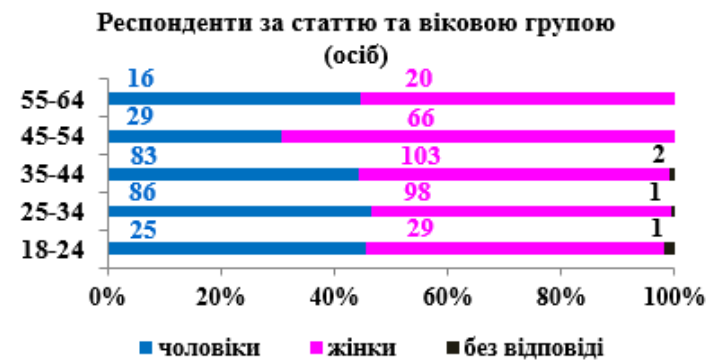
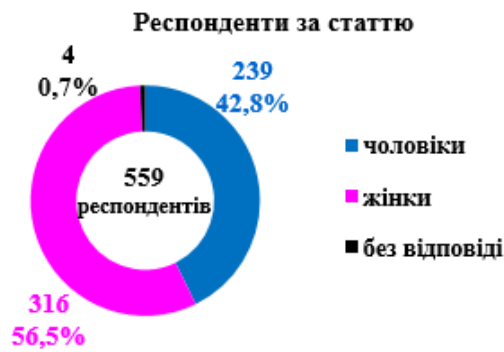
В опитуванні взяли участь 559 мешканців України віком від 18 до 64 років.

Учасники опитування

Онлайн-опитування охопило всі цільові вікові групи з найбільшою часткою людей віком 25-34 роки (33,1%), 35-44 роки (33,6%) та 45-54 роки (17,0%).

Розподіл респондентів за статтю (42,8% – чоловіки, 56,5% – жінки) відповідає офіційним [демографічним даним](#) Державної служби статистики України (46,2% – чоловіки, 53,8% – жінки).

Переважає більшість респондентів (85,7%) мають вищу освіту.

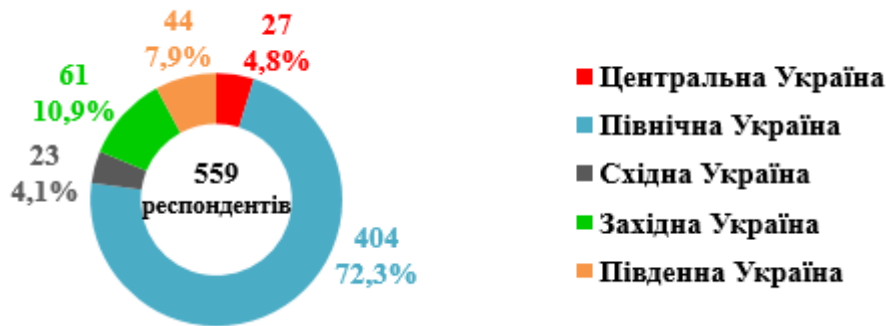

80,9% респондентів, які взяли участь в онлайн-опитуванні, працюють, включаючи повну, часткову та самозайнятність. 50% (12 з 24) респондентів, які обрали варіант «Інше», зазначили, що перебувають у декретній відпустці.

Більшість респондентів (59,9%) вказали місто Київ як місце свого проживання.

Частки респондентів за географічними регіонами України (%)

Вживання наркотиків

ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

Практично кожен другий з трьох респондентів (63,7%) повідомили, що вживали наркотики хоча б раз у житті.

Вживання наркотиків протягом життя

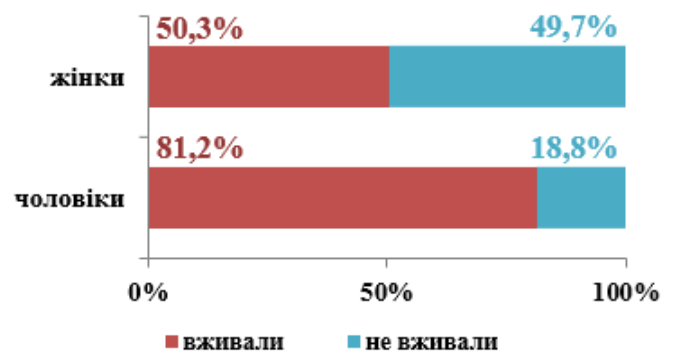

Чоловіки частіше за жінок вживають наркотики: четверо з п'яти чоловіків (81,2%) та кожна друга жінка (50,3%) зазначили, що мали досвід вживання наркотиків у своєму житті.

Вживання впродовж життя, за статтю (осіб)

Вживання впродовж життя, за статтю (%)

Найбільша частка тих, хто повідомив про вживання наркотиків у своєму житті, припадає на вікову групу 25-34 роки: троє з чотирьох представників цієї вікової групи (76.8%) мали досвід вживання наркотиків.

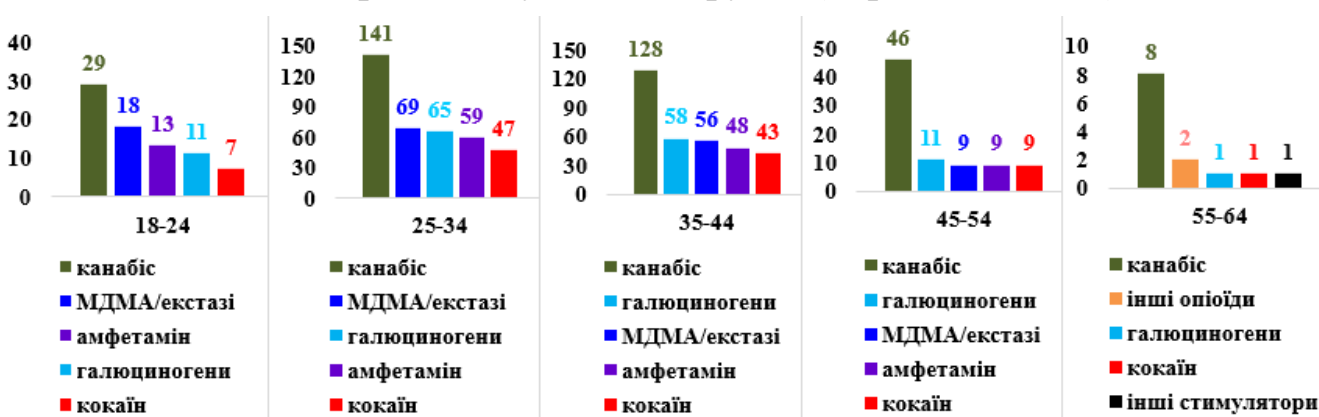

Топ-5 найпопулярніших психоактивних речовин: канабіс (98,9% тих, хто повідомив про вживання речовин), МДМА/екстазі (42,7%), галюциногени (41,0%), амфетамін (36,2%), кокаїн (30,1%).

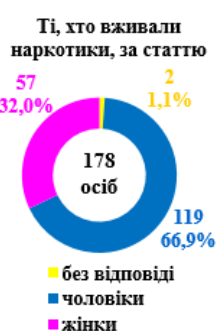
Топ-5 наркотичних речовин відрізняються в різних вікових групах, хоча канабіс лідує в усіх з великою перевагою. Другим за популярністю наркотиком у вікових групах 18-24 та 25-34 роки є МДМА/екстазі, тоді як у респондентів із вікових груп 35-44 та 45-54 роки на другому місці після канабісу йдуть галюциногени.

Топ-5 наркотиків у вікових групах (впродовж життя)

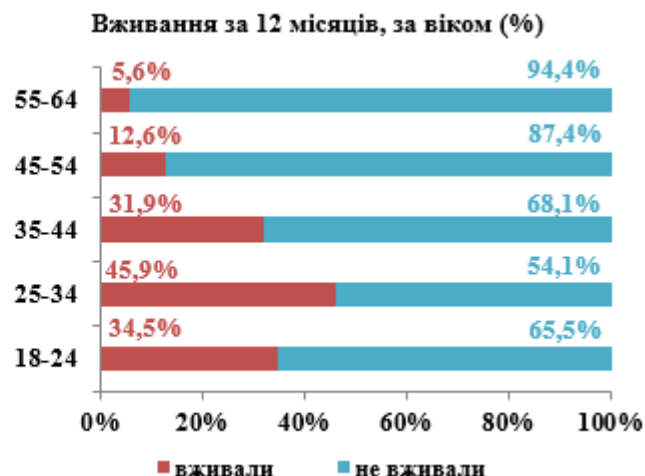
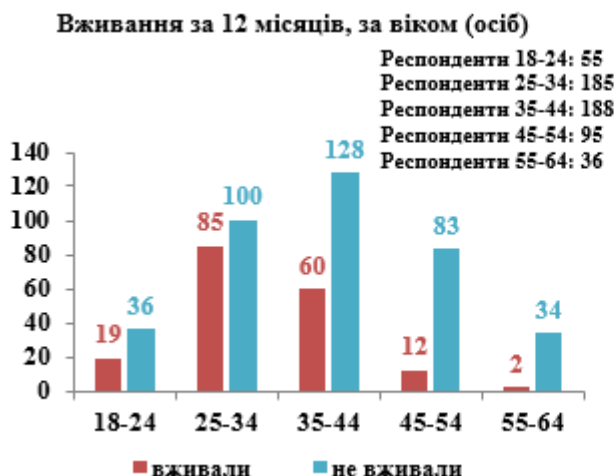

ВПРОДОВЖ ОСТАННІХ 12 МІСЯЦІВ

31,8% усіх респондентів опитування вживали наркотики протягом останніх 12 місяців, причому половина респондентів, які повідомили про вживання наркотиків впродовж життя, робили це протягом останнього року.

Розподіл за статтю та віком такий самий, як і серед тих, хто хоч раз вживав наркотики впродовж життя.

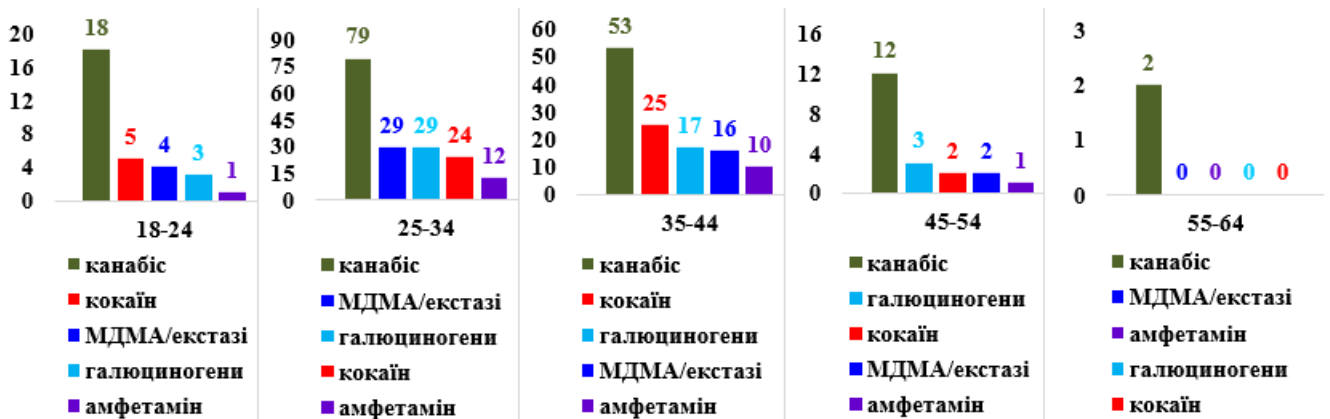

Топ-5 найпопулярніших психоактивних речовин: канабіс (92,1% тих, хто повідомив про вживання речовин протягом зазначеного періоду), кокаїн (31,5%), галюциногени (29,2%), МДМА/екстазі (28,7%), амфетамін (13,5%).

За останні 12 місяців спостерігалось різке зростання вживання кокаїну, який став речовиною №2 за популярністю для вікових груп 18-24 та 35-44 років.

Топ-5 наркотиків у вікових групах (за 12 місяців)

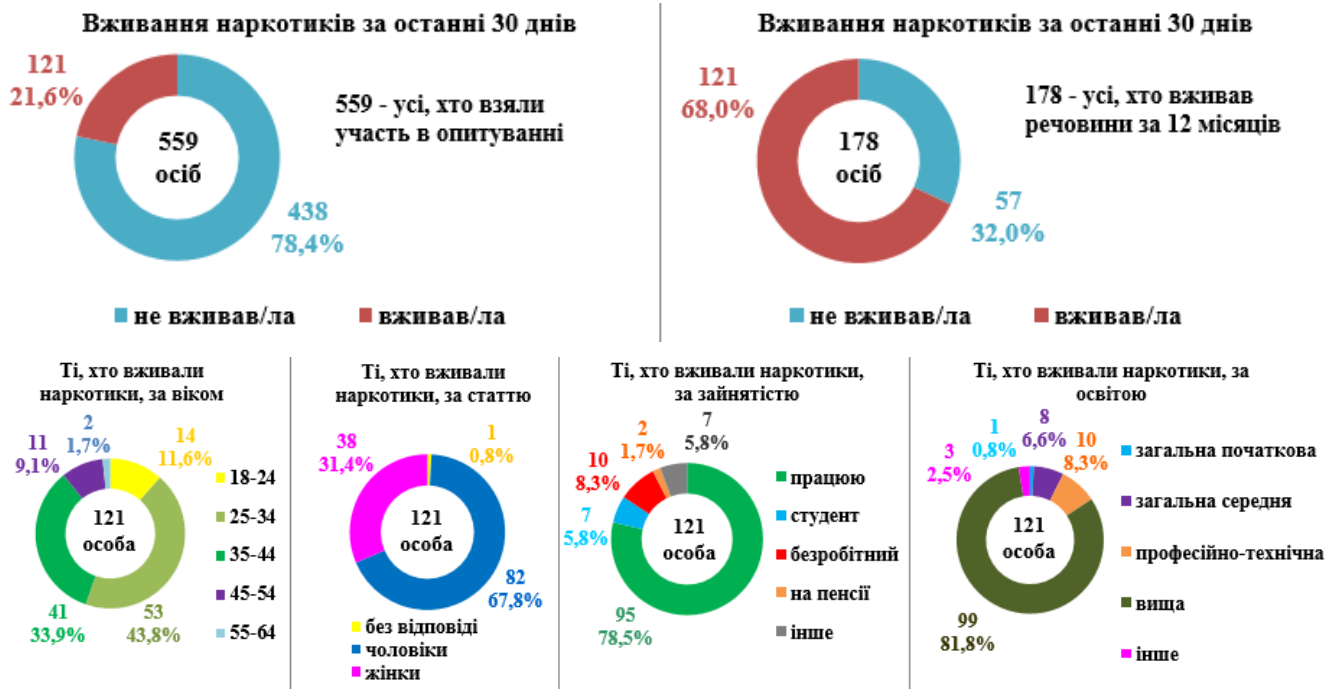

Кожен четвертий (24,7%) з тих, хто повідомив про вживання наркотиків впродовж останніх 12 місяців, вживав їх лише один раз, тоді як кожен десятий (9,6%) – щодня. 43,9% споживачів наркотиків за останні 12 місяців вживали їх принаймні раз на тиждень.

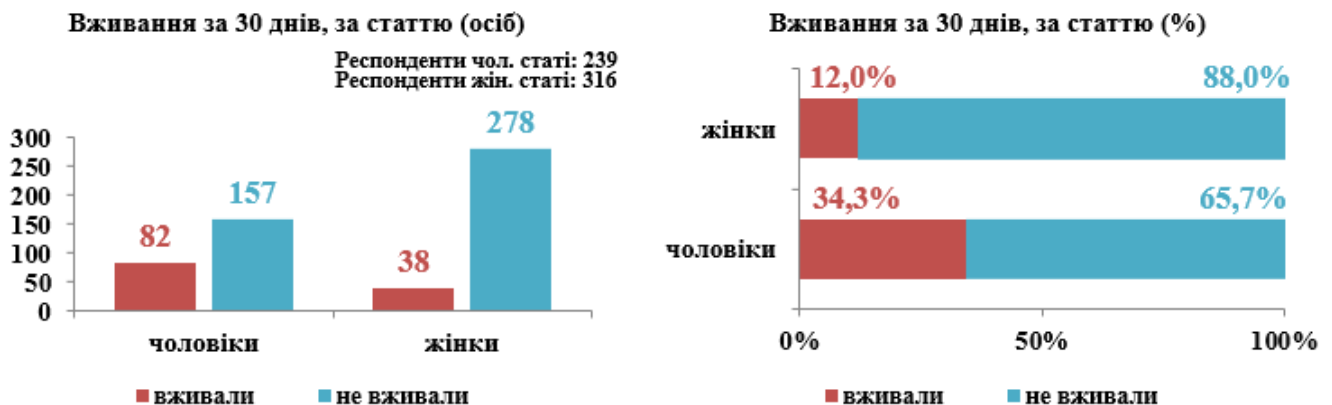

ВПРОДОВЖ ОСТАННІХ 30 ДНІВ

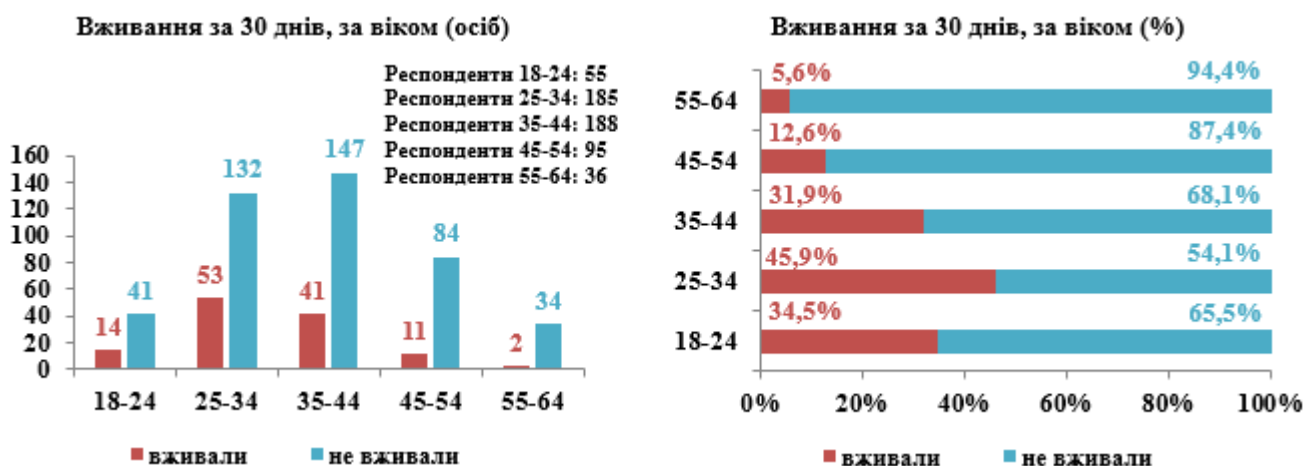
21,6% респондентів повідомили про вживання наркотиків протягом останніх 30 днів, що становить 68,0% від тих, хто повідомив про вживання наркотиків впродовж останніх 12 місяців.

Кожна дев'ята жінка (12,0%) та кожен третій чоловік (34,3%) повідомили, що вживали наркотики за останні 30 днів.

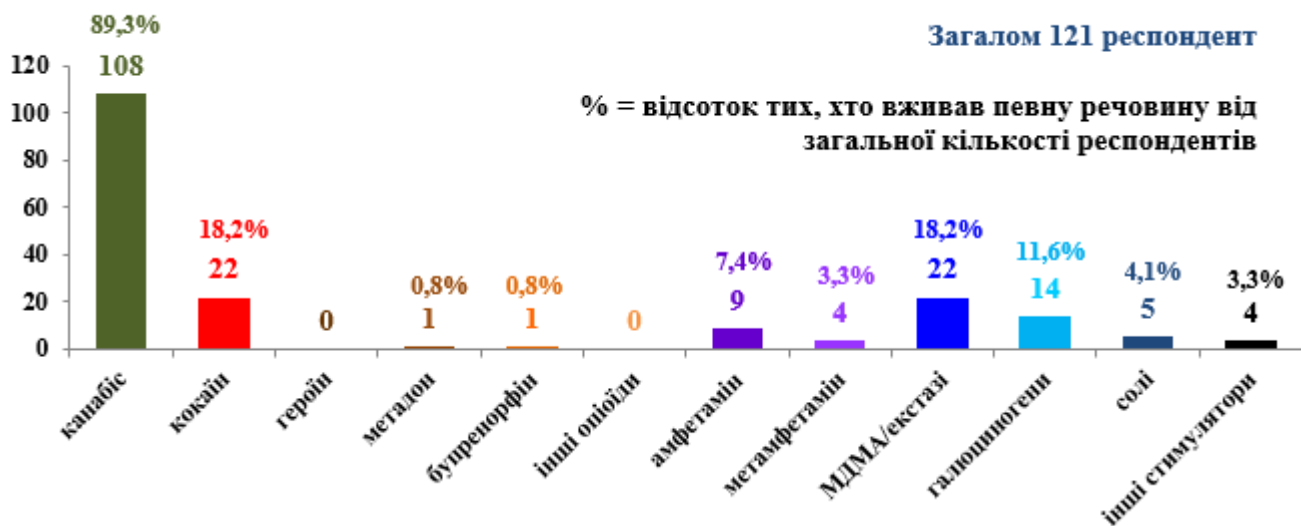

Вікова група 25-34 роки залишається найактивнішим сегментом споживачів наркотиків серед інших.

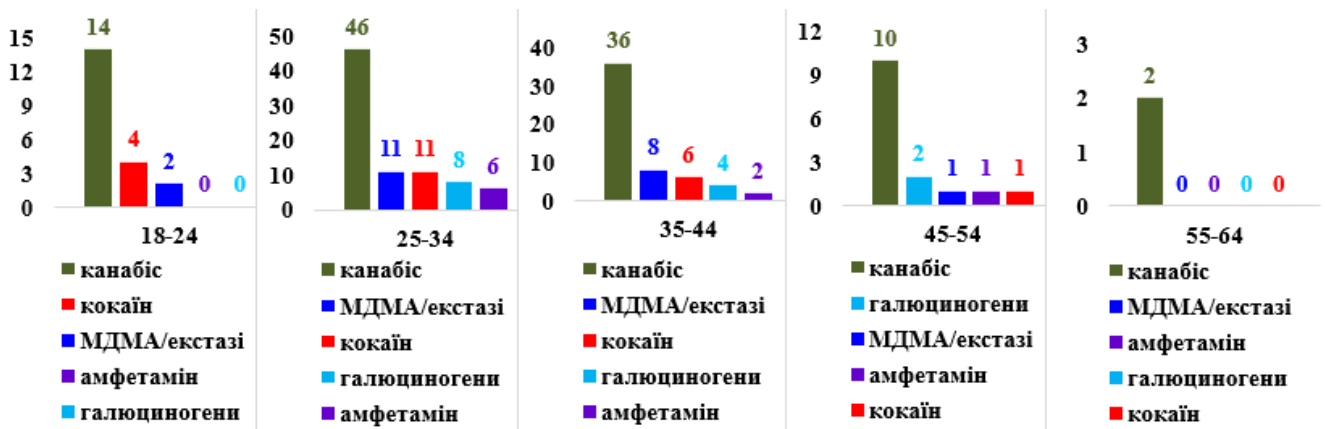
Топ-5 найпопулярніших психоактивних речовин: канабіс (89,3% тих, хто повідомив про вживання певних речовин протягом цього періоду), кокаїн (18,2%), МДМА/екстазі (18,2%), галюциногени (11,6%), амфетамін (7,4%).

Респонденти, що вживали наркотики впродовж останніх 30 днів (осіб)

Канабіс є беззаперечним лідером серед речовин у всіх вікових групах, тоді як друга за популярністю речовина варіюється: для вікових груп 25-34 та 35-44 роки це МДМА/екстазі, для вікової групи 18-24 роки – кокаїн, а для вікової групи 45-54 роки – галюциногени.

Топ-5 наркотиків у вікових групах (за 30 днів)

Більшість респондентів, які повідомили про вживання наркотиків за останні 30 днів (37,2%), робили це кілька разів на тиждень.

Частота вживання речовин за останні 30 днів

Вживання кількох речовин

61,2% тих, хто повідомив про вживання наркотиків впродовж життя, 49,4% тих, хто повідомив про вживання наркотиків впродовж останніх 12 місяців, і 35,5% тих, хто повідомив про вживання наркотиків впродовж останніх 30 днів, мали досвід вживання 2 та більше різних психоактивних речовин.

Вживання кількох речовин (осіб)

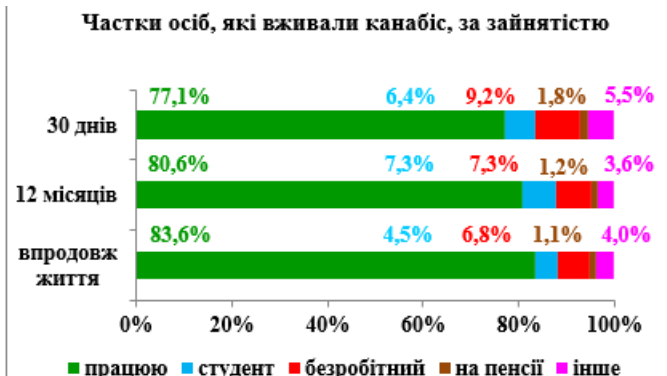
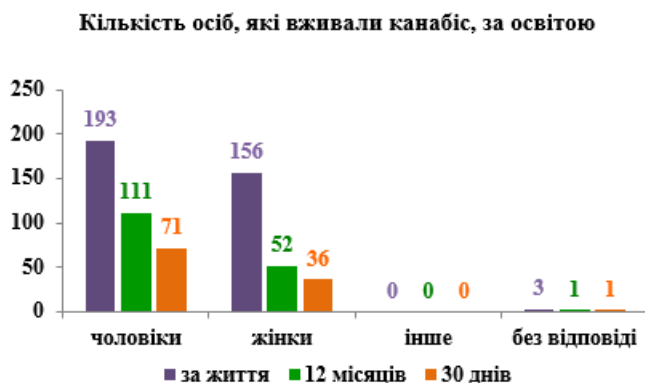
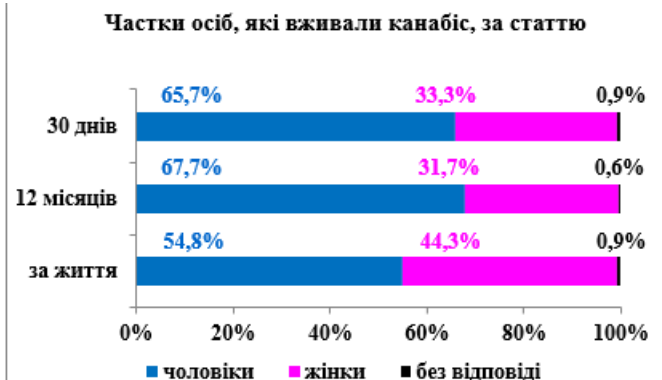
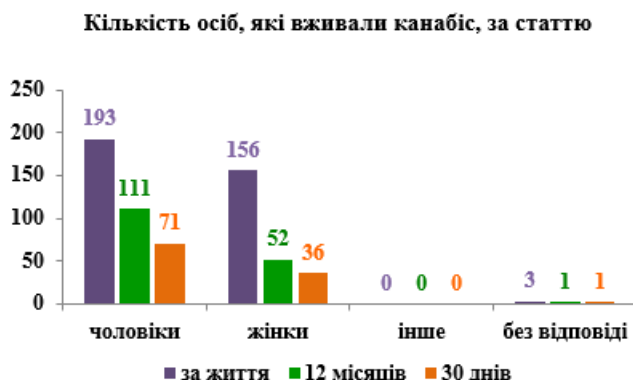
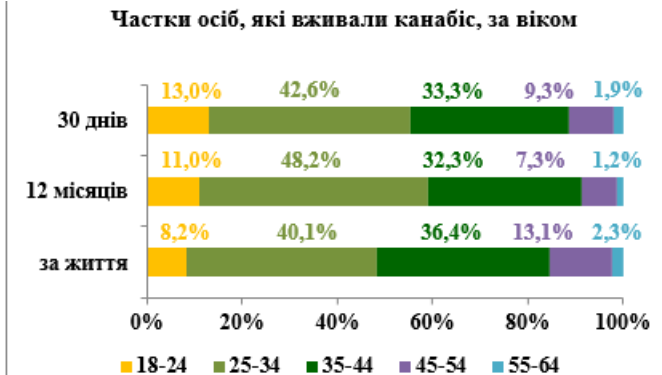
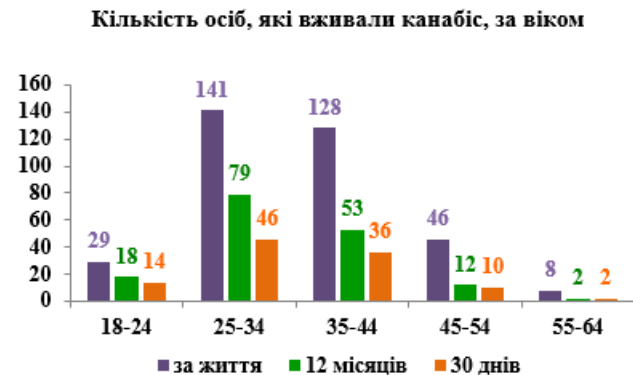
Зміни у вживанні наркотиків та топ-5 речовин

Кількість респондентів, які повідомили про вживання наркотиків впродовж останніх 30 днів, порівняно з кількістю респондентів, які повідомили про вживання наркотиків протягом останнього року, зменшилася на 32,0%, але їхня частка зросла на 34,4%.

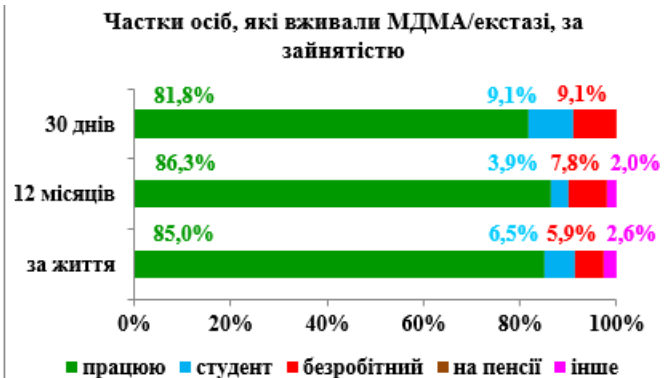
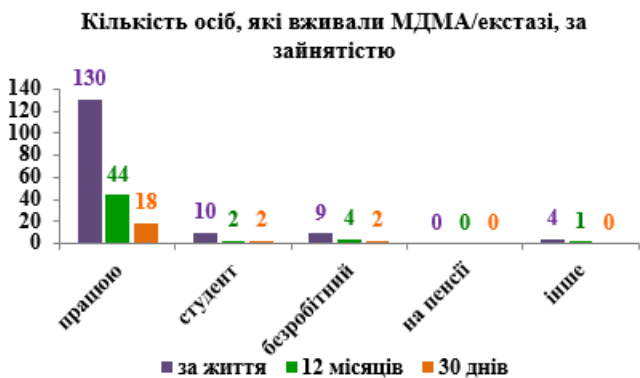
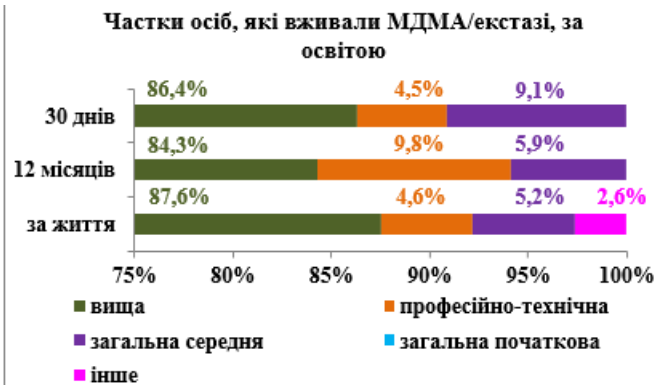
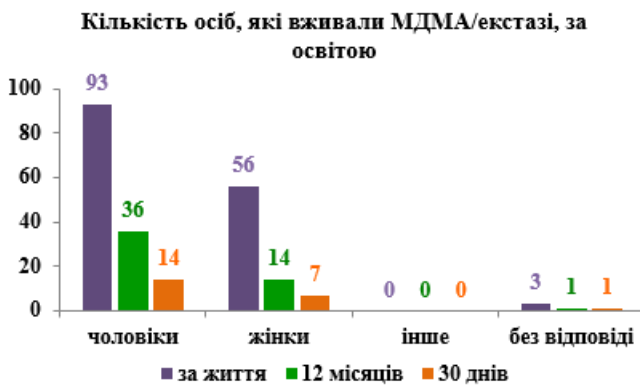
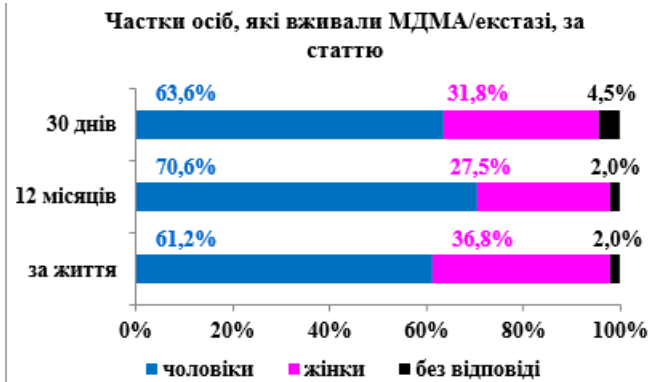
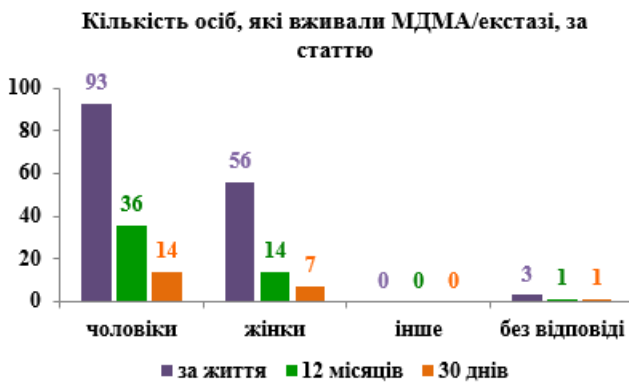
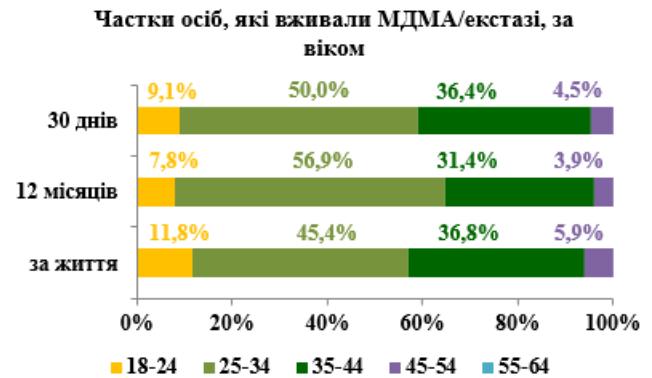
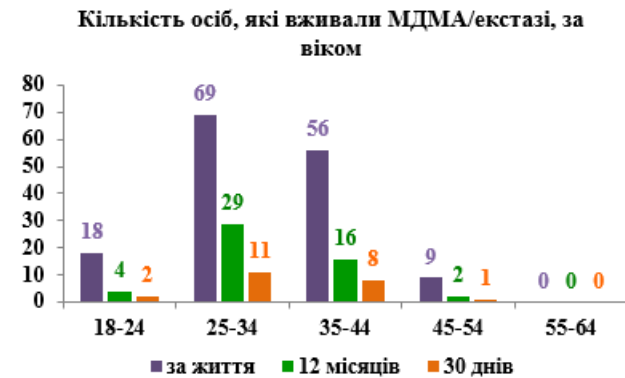

Найбільші зміни спостерігалися у вживанні галюциногенів, яке у порівнянні «місяць – рік» знизилося на 60,4%, тоді як вживання канабісу показало найменші зміни – зниження лише на 3,1%.

Канабіс

МДМА/Екстазі

Галюциногени

Кількість осіб, що вживали наркотики

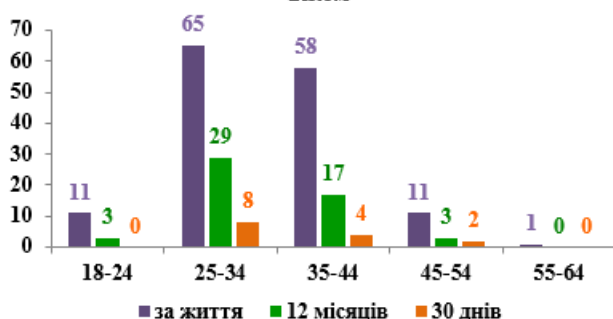
Зміни у вживанні галюциногенів (осіб)

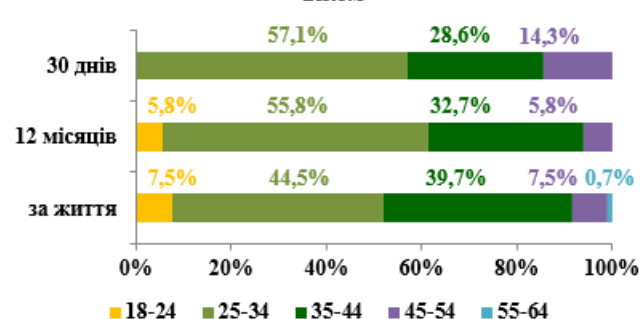
Зміни у вживанні галюциногенів (%)

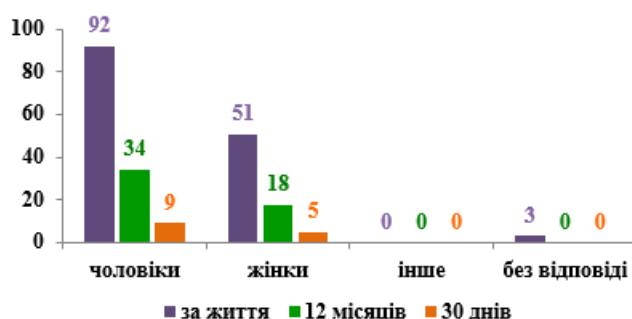
Кількість осіб, які вживали галюциногени, за віком

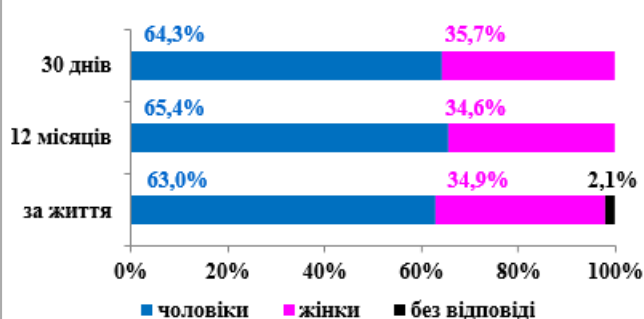
Частки осіб, які вживали галюциногени, за віком

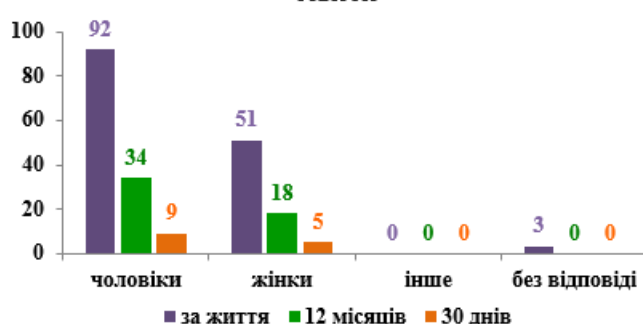
Кількість осіб, які вживали галюциногени, за статтю

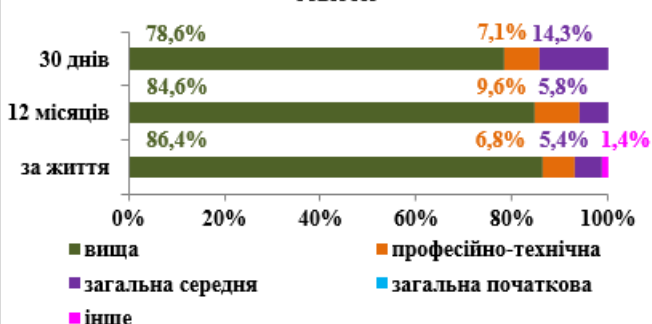
Частки осіб, які вживали галюциногени, за статтю

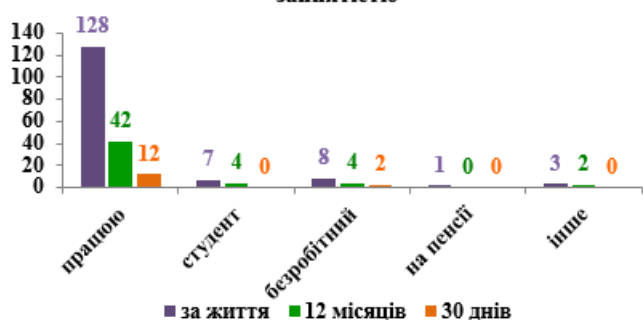
Кількість осіб, які вживали галюциногени, за освітою

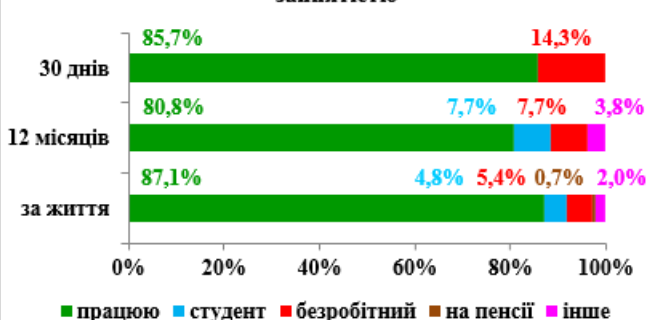
Частки осіб, які вживали галюциногени, за освітою

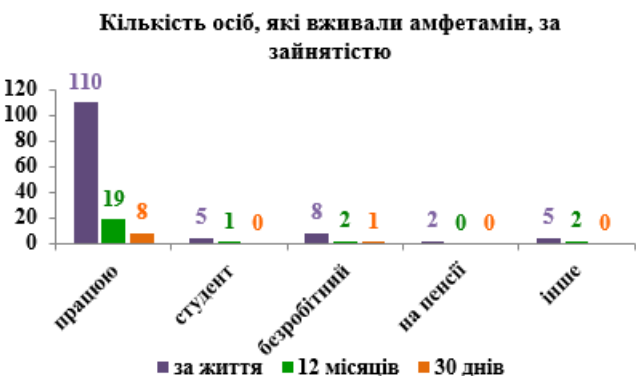
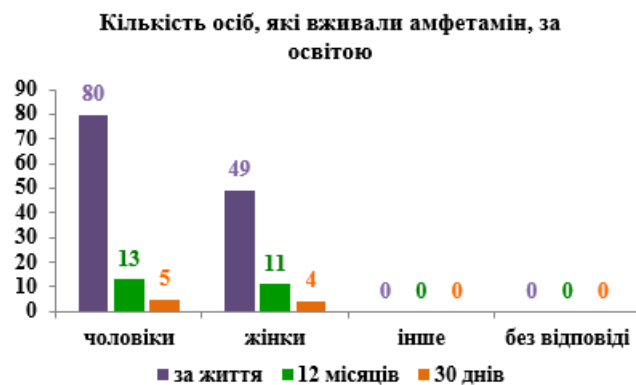
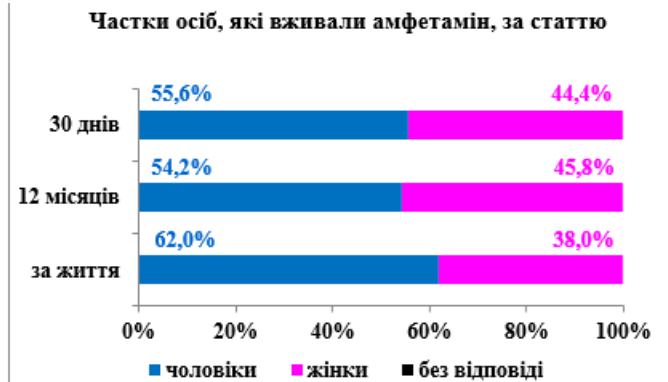
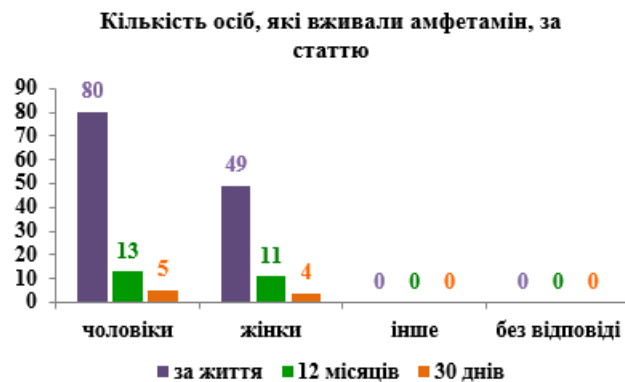
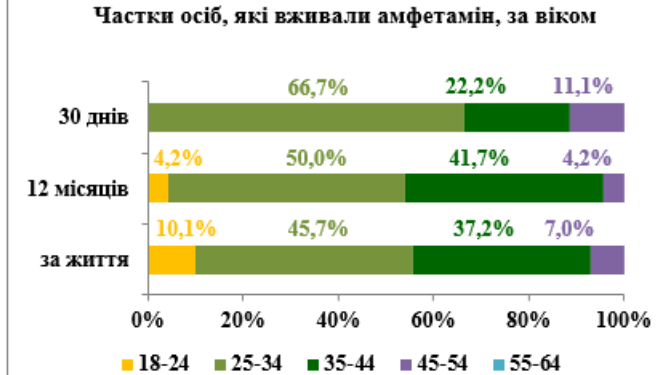
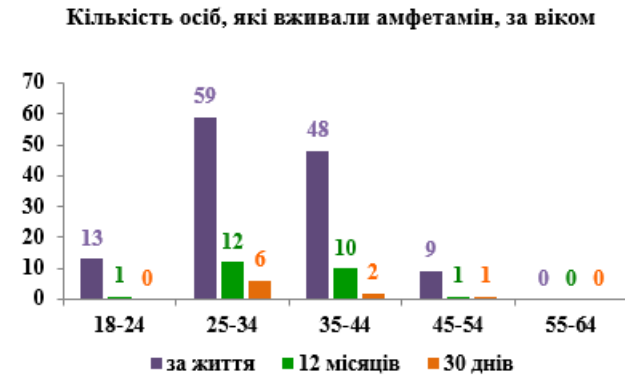
Кількість осіб, які вживали галюциногени, за зайнятістю

Частки осіб, які вживали галюциногени, за зайнятістю

Амфетамін

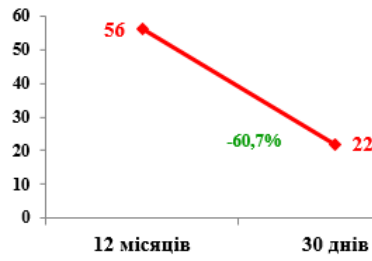

Кокаїн

Кількість осіб, що вживали наркотики

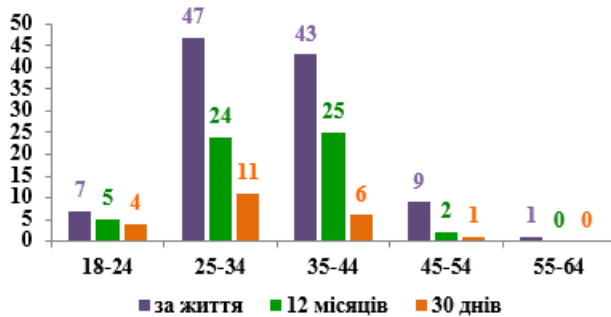
Зміни у вживанні кокаїну (осіб)

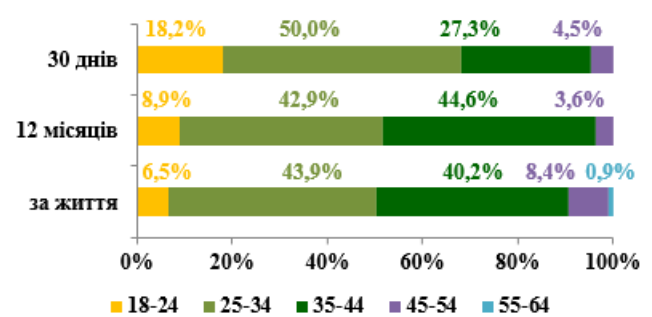
Зміни у вживанні кокаїну (%)

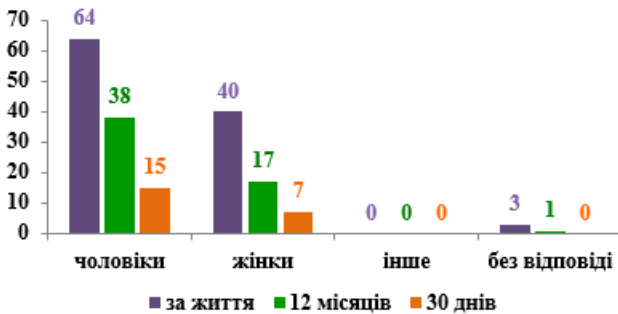
Кількість осіб, які вживали кокаїн, за віком

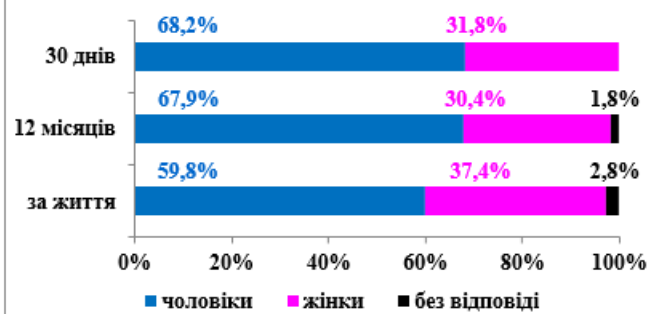
Частки осіб, які вживали кокаїн, за віком (%)

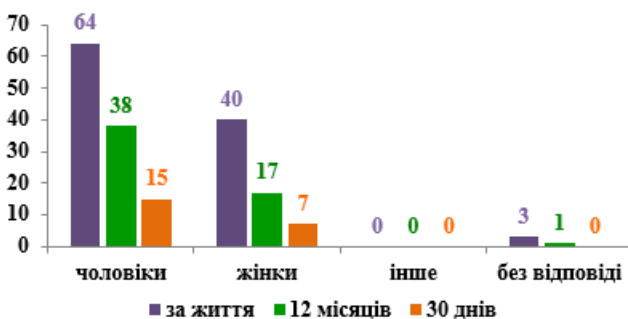
Кількість осіб, які вживали кокаїн, за статтю

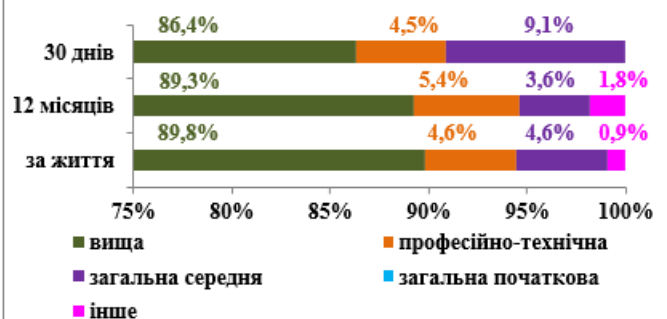
Частки осіб, які вживали кокаїн, за статтю (%)

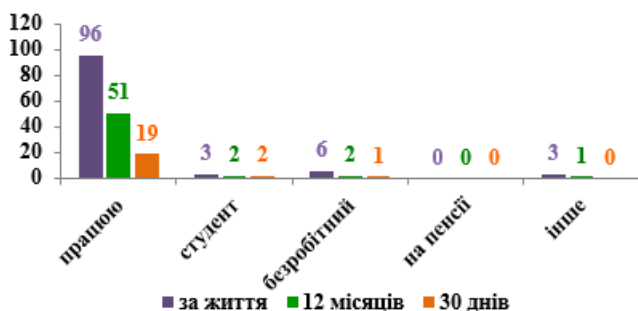
Кількість осіб, які вживали кокаїн, за освітою

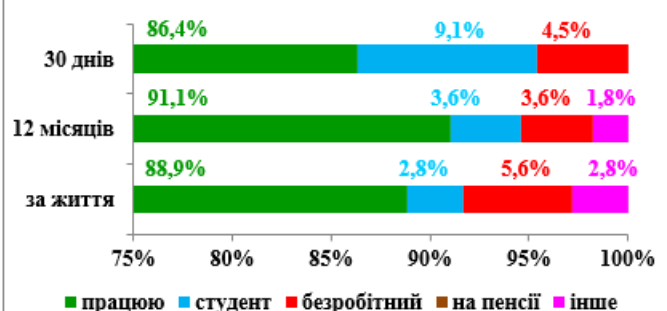
Частки осіб, які вживали кокаїн, за освітою (%)

Кількість осіб, які вживали кокаїн, за зайнятістю

Частки осіб, які вживали кокаїн, за зайнятістю (%)

Мотивація вживання наркотиків

Три основні причини, чому люди вживають наркотики: 1) заради експерименту / з цікавості, 2) для зняття стресу / розслаблення, 3) для кайфу / розваги.

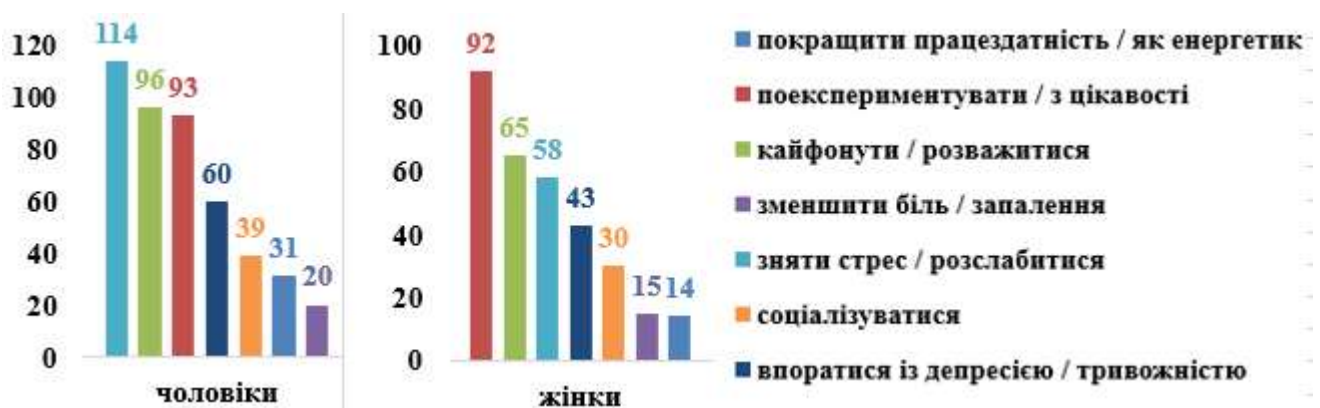
Основна мотивація для різних вікових груп відрізняється: для 25-34 років – це експериментування та кайф, для 35-44 років – зняття стресу та релаксація.

Найпоширеніші причини вживання наркотиків, за віком (осіб)

Чоловіки частіше за жінок вживають наркотики для підвищення працездатності / як енергетик і для зняття стресу / розслаблення, в той час як основною мотивацією для жінок є заради експерименту / з цікавості.

Найпоширеніші причини вживання наркотиків, за статтю (осіб)

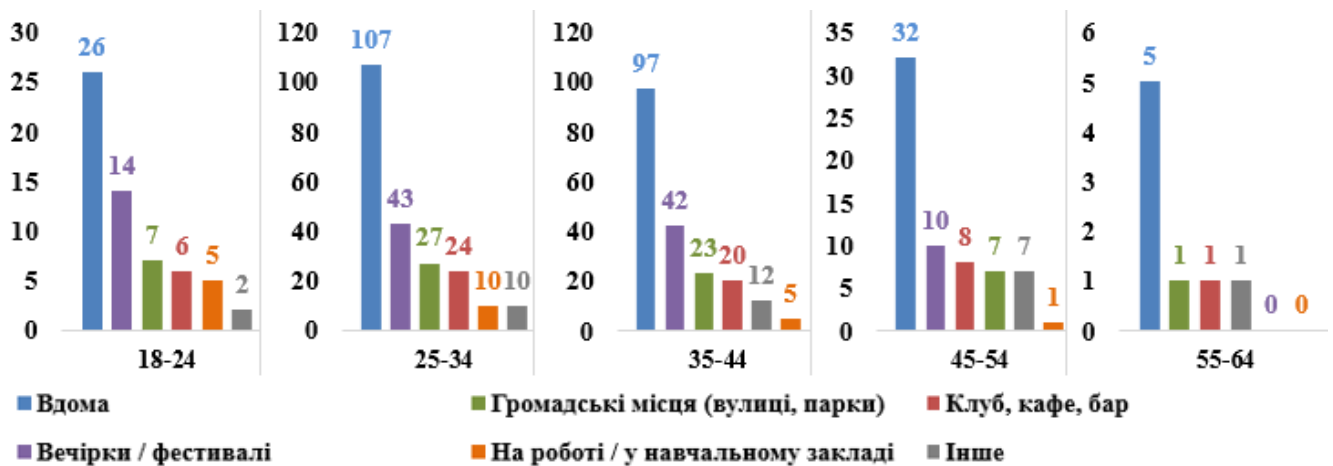

Місця вживання наркотиків

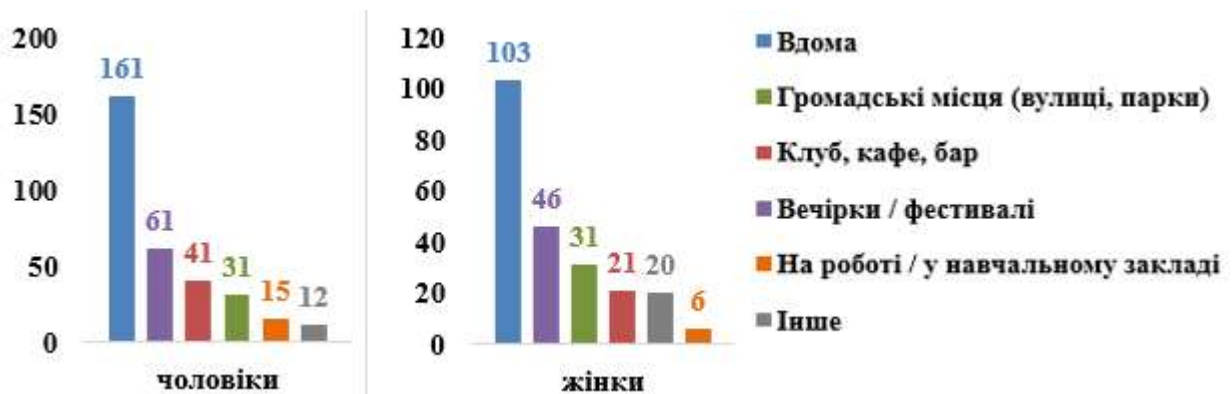
«Вдома» як місце вживання наркотиків з 75,0% лідирує серед інших варіантів, значно випереджаючи решту. 39,2% респондентів, які обрали варіант «Інше», вказали «у лісі» та «на природі».

Найпоширеніші місця вживання наркотиків, за віком (осіб)

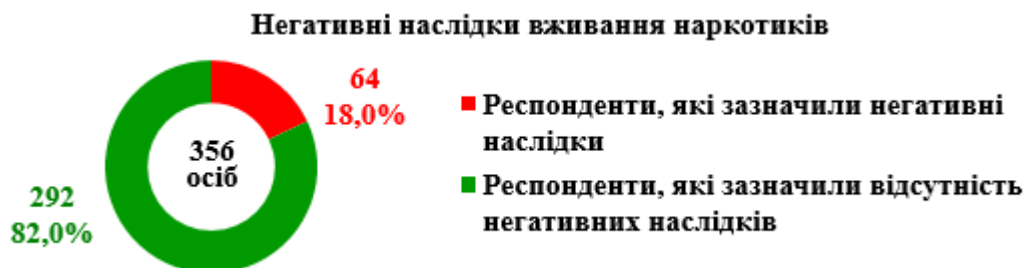

Найпоширеніші місця вживання наркотиків, за статтю (осіб)

Негативні наслідки вживання наркотиків

18,0% тих, хто повідомив про вживання наркотиків, зазначили негативні наслідки.

Респонденти, які вживали наркотики, стикалися з різноманітними проблемами, включаючи проблеми з правоохоронними органами, погіршення стосунків з родиною та друзями, а також проблеми з фізичним та психічним здоров'ям.

Найпоширеніші негативні наслідки, за віком (осіб)

Найпоширеніші негативні наслідки, за статтю (осіб)

Ключові результати та висновки

Практично кожні двоє з трьох респондентів (63,7%) повідомили, що вживали наркотики хоча б раз у житті. 31,8% усіх респондентів опитування вживали наркотики за останні 12 місяців, причому половина респондентів, які повідомили про вживання наркотиків впродовж життя, робили це протягом останнього року. 21,6% респондентів повідомили про вживання наркотиків за останні 30 днів, що становить 68,0% від тих, хто повідомив про вживання наркотиків впродовж останніх 12 місяців.

Чоловіки частіше за жінок вживають наркотики: четверо з п'яти чоловіків (81,2%) та кожна друга жінка (50,3%) зазначили, що мали досвід вживання наркотиків протягом життя.

П'ять найпопулярніших психоактивних речовин, які вживали впродовж життя:

- 1) канабіс (98,9% тих, хто повідомив про вживання певних речовин);
- 2) МДМА/Екстазі (42,7%);
- 3) галюциногени (41,0%);
- 4) амфетамін (36,2%);
- 5) кокаїн (30,1%).

Топ-5 наркотичних речовин відрізняються в різних вікових групах, хоча канабіс лідує в усіх з великою перевагою. Другим за популярністю наркотиком у вікових групах 18-24 та 25-34 роки є МДМА/екстазі, тоді як у респондентів із вікових груп 35-44 та 45-54 роки на другому місці після канабісу йдуть галюциногени.

Кількість респондентів, які повідомили про вживання наркотиків протягом останніх 30 днів, порівняно з кількістю респондентів, які повідомили про вживання наркотиків впродовж останнього року, зменшилася на 32,0%. Найбільші зміни спостерігалися у вживанні галюциногенів, яке у порівнянні «місяць – рік» знизилося на 60,4%, тоді як вживання канабісу показало найменші зміни – зниження лише на 3,1%.

61,2% тих, хто повідомив про вживання наркотиків впродовж життя, 49,4% тих, хто повідомив про вживання наркотиків впродовж останніх 12 місяців, і 35,5% тих, хто повідомив про вживання наркотиків впродовж останніх 30 днів, мали досвід вживання 2 та більше різних психоактивних речовин.

Три основні причини, чому люди вживають наркотики:

- 1) заради експерименту / з цікавості;
- 2) для зняття стресу / розслаблення;
- 3) для кайфу / розваги.

Основна мотивація для різних вікових груп відрізняється:

- для вікової групи 25-34 років – це експериментування та кайф;
- для вікової групи 35-44 років – це зняття стресу та релаксація.

Чоловіки частіше за жінок вживають наркотики для підвищення працездатності / як енергетик і для зняття стресу / розслаблення, в той час як основною мотивацією для жінок є заради експерименту / з цікавості.

Щодо місця вживання наркотиків, то «вдома» (75,0%) значно випереджає усі інші варіанти.

18,0% тих, хто повідомив про вживання наркотиків, зазначили негативні наслідки.

Спостереження, зауваження, обмеження

- Вживання наркотиків часто супроводжується стигматизацією, і люди можуть не бажати розкривати інформацію про вживання наркотиків через страх осуду або правових наслідків. Анонімне онлайн-опитування знімає ці обмеження, створюючи безпечне та конфіденційне середовище для респондентів.
- Коротка, але вичерпна форма анкети з мінімумом питань виявилася ефективною. В результаті отримано 559 повністю заповнених і лише 11 не до кінця заповнених анкет.
- Два великих дисклеймери (повідомлення) на початку опитування відлякували багатьох потенційних респондентів, значно знизивши показник залучення та заповнення анкет, хоча забезпечення приватності, анонімності та конфіденційності респондентів має вирішальне значення для захисту їхніх прав та забезпечення етичного збору даних з правдивими та достовірними відповідями, а використання платформи [EU Survey](#) дуже допомогло переконати респондентів взяти участь в онлайн-опитуванні.
- Використані канали для поширення інформації про дослідження: веб-сайт Інституту, сторінки державних установ та громадських організацій в соціальних мережах, електронна пошта, сарафанне радіо, особисті контакти, лідери думок (інфлюенсери), реклама у Facebook.
 - Найефективнішими каналами комунікації є інфлюенсери, лідери думок та особисті контакти. Завдяки розміщенню інформації про опитування на Facebook-сторінці активного інфлюенсера з 29+ тис. підписників отримано близько 140 анкет.
 - Реклама у Facebook: (витрачено \$51,47. Охоплення – 94 011 користувачів. Переходи за посиланням – 3 155. Показник заповнення анкет з урахуванням двох великих дисклеймерів на сайті опитування – 2,7%).
 - ЗМІ: небажання ЗМІ публікувати інформацію про опитування безкоштовно. (Наприклад, телеграм-канал з 1,3 млн підписників бере 1 800 доларів за пост).
- Налагодження партнерства з відповідними зацікавленими сторонами є важливим для отримання підтримки, доступу до необхідних ресурсів та ефективного проведення опитування. Складним завданням є пошук дієвого та робочого підходу до залучення державних установ, таких як

Міністерство охорони здоров'я та Міністерство цифрової трансформації, до участі в опитуванні.

- Невеликий обсяг вибірки з величезною географічною диспропорцією (59,9% респондентів – мешканці міста Києва) можна пояснити внутрішньою міграцією населення внаслідок війни, насамперед військовими діями та тимчасовою окупацією українських територій.
- Несподівані результати щодо вживання окремих типів наркотиків. Наприклад, про досвід вживання кокаїну повідомили 30,1% (впродовж життя), 31,5% (12 місяців), 18,2% (30 днів) тих, хто повідомив про вживання наркотиків за відповідні періоди.
- Використані стратегії залучення до участі в опитуванні охоплюють переважно споживачів, які вживають наркотичні речовини в рекреаційних цілях.
- Результати опитування не можна екстраполювати на все населення, тобто воно є доповненням, а не заміною традиційних загальнонаціональних опитувань населення.